

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV [i.e. VI]. Convelluntur fundamenta adversæ sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

sed propter naturam voluntatis mota, non inducitur A
necessitas, sed MANET LIBERTAS. Ecce ejus
 dulcedinem & suavitatem, naturæ voluntatis
 humanae accommodatam.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio.
 Cum voluntas creata sit agens physicum simul
 & morale, nec moraliter solum, sed etiam phy-
 sic in suos actus influat, utroque modo petit à
 Deo moveri; moraliter scilicet, per ostensionem
 bonitatis; & physicè, per internam applicatio-
 nem & motionem. Prima motio se tenet ex parte
 objecti, & dicitur intentionalis & metaphorica.
 Secunda se tenet ex parte potentie, & vocatur
 realis & physica. Una convenit Deo in ratione
 finis ultimi: altera ei competit in ratione primi
 principii. Quia ergo decretum prædeterminans B
 utroque modo movere voluntatem, nec unquam
 illam physicè movet & applicat ad aliquem ac-
 tum elicendum, quin simul illam moraliter
 excitet per ostensionem bonitatis finitæ & limi-
 tate, quæ potest quidem eam invitare & allucere,
 non tamen cogere vel necessitare, accomodat
 naturæ & conditioni voluntatis creatæ & conse-
 quenter ejus libertatem non lædit, sed perficit.

Utrumque hoc genus motionis agnoscunt SS.
 Patres in voluntate creata. Nam S. Thomas 1. p.
 quæst. 101. art. 4. ostendit Deum movere volunta-
 tem, non solum per modum objecti, sed etiam INTE-
 RIVS INCLINANDO. Et D. Augustinus inter-
 dum unam motionem explicat, interdum alte-
 ram. Nam de spiritu & litera cap. 34. dicit. *Visio-*
rum suorum agit Deus ut velimus. (Ecce motio-
 nem moralem & metaphoricam) Elib. 1. ad
 Simplic. quæst. 2. *Quis, inquit, audeat dicere de-*
us Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam si-
dem MENTEM APPLICARET, voluntatemque
comungeret, in qua Jacob justificatus est? Ecce phy-
 sicam motionem, ac internam mentis applica-
 tionem. Utramque etiam eleganter expressit D.
 Bernardus in libro de gratia & libero arbitrio,
 versus finem, his verbis: *Deus voluntatem AP-*
PLICAT OPERI, & opus explicat voluntati.

ARTICVLVS VI.

Convelluntur fundamenta adversæ sententiæ.

Duo sunt præcipua fundamenta quibus Ad-
 versarii ducuntur ad rejicienda decreta
 prædeterminantia, ut libertati contraria. Pri-
 mum est, quia existimant esse de ratione causæ
 libere, ut positis omnibus ad agendum prære-
 quisitis, possit non agere, etiam in sensu com-
 posito, seu cum illis non actionem seu dissentium
 componere: Sed decretum prædeterminans,
 contra Thomistas, est de prærequisitis ad agendum,
 prioritate saltem naturæ, & cum eo non
 potest componi dissentus vel negatio actionis;
 quia cum sit ab intrinseco efficax, non potest
 frustrari suo effectu: Ergo tale decretum actu
 humanorum libertatem destruit.

Secundum fundamentum est huic affine, &
 sumitur ex doctrina Anselmi, docentis omnem
 suppositionem antecedentem, & quæ ex ele-
 ctione seu consensu nostræ voluntatis non des-
 cendit, ejus libertatem destruit: Sed decretum
 prædeterminans est aliqua suppositio antece-
 dens, & quæ non dependet ab electione seu po-
 testate nostræ voluntatis: Ergo libertatem destruit.
 Hæc sunt præcipua Adversariorum fundamen-
 ta, quæ breviter hic convellenda sunt. Unde sit

Tom. II.

Primum Adversariorum fundamentum evertitur.

Dico ergo primò: non esse de ratione agentis
 liberi, ut positis omnibus naturæ & causalitate
 ad agendum prærequisitis, possit non agere
 in sensu composito, seu cum illis negationem
 actionis componere, sed sufficere quod tunc sit
 potens ad non agendum in sensu diviso, seu quod
 negatio actionis sit tunc absolute possibilis.

Probatur primò conclusio ratione funda-
 mentali. Ea quæ secundum ordinem naturæ tantum
 prærequiruntur ad agendum, sunt simul cum
 actu (prioritas enim naturæ, est solum prioritas
 causalitatis & instantis à quo, non verò prioritas
 temporis & instantis in quo) unde quia quod est,
 quando est, necesse est esse, impossibile est quod
 positis omnibus naturæ prærequisitis in agente
 libero ut operetur, possit non agere in sensu
 composito, seu negationem actionis cum illis
 componere, alias posset non actum cum actu, &
 formam cum ejus negatione conjungere.

Confirmatur: Illa quæ prioritate solum natu-
 ræ & causalitatis operationem antecedunt,
 constituunt agens liberum in ratione principii
 actualis operationis; unde sicut principium ac-
 tuale operationis non potest cum ejus negatione
 componi, ita nec illa quæ prioritate solum
 naturæ operationem agentis liberi antecedunt.

Probatur secundò: Unum ex prærequisitis ut
 Deus operetur ad extra, est æternum decretum
 de illo opere, v.g. de creatione mundi: Sed posi-
 to tali decreto, Deus non potest non agere in
 sensu composito, id est non potest componere
 suum decretum de creatione mundi, cum non
 creatione; quia id implicat, propter ipsius im-
 mutabilitatem; & nihilominus Deus liberrimè
 creavit mundum: Ergo non est necessarium ad
 salvandam libertatem, quod positis omnibus
 naturæ & causalitate ad agendum prærequisitis,
 possit quis non agere in sensu composito.

Respondet Suarez, in libertate divina duo
 concipi signa: unum in quo concipitur Deus in-
 differens ad utrumque; scilicet ad creationem mun-
 di, vel non creationem; & aliud in quo se deter-
 minat ad ejus creationem. Ratione prioris (in-
 quit) Deus dicitur liber, quia potest utrumque; in
 sensu composito, non verò ratione posterioris.

Sed contra primò: Divina decreta non pos-
 sunt in Deo esse vel concipi ut futura, sed solum
 ut præsentia, & egredientia à voluntate divina:
 ut in Tractatu de scientia Dei, contra eundem
 Suarezem fusè ostendimus, & expressè docet D.
 Thomas quæst. 6. de verit. art. 3. ad 10. his verbis:
Actus prædestinationis, cum mensuretur æternitate,
numquam cadit in præteritum, sicut numquam est fu-
turus, sed semper consideratur ut egrediens à volunta-
te per modum libertatis. Ergo non possunt cum
 fundamento in se concipi illa duo signa quæ
 Suarez fingit in libertate Dei.

Secundò, dato & non concesso, quod illa duo
 signa in libertate Dei distingui possint, tamen
 absurdum est dicere, quod in secundo signo in
 quo Deus concipitur se determinat, ad creatio-
 nem mundi, & illam decernere, non sit nec con-
 cipiatur ut liber: nam in tali signo Deus eligit
 creationem mundi, ut medium ad manifestan-
 dam suam gloriam & bonitatem. Electio autem
 est proprius actus libertatis.

Addo quod, nulla potentia amittit propriam &
 spe-

Q 2

specificam perfectionem, pro illo instanti temporis, vel rationis, aut naturæ quo reducitur ad actum secundum; sed potius tunc magis perficitur & actuatur, ut patet in nobis: nam voluntas nostra, dum actu eligit, & se determinat, est perfectiori modo libera, quam dum est constituta in actu primo, & gaudet libertate & indifferentiâ solum potentiâ: Ergo similiter in eo signo in quo actus liber concipitur ut egrediens à voluntate Dei, & divina liberas actu se determinans ad creationem mundi, Deus concipitur perfectiori modo liber, quam in alio signo, in quo juxta Suarezem concipitur ut indifferens ad utrumque.

107 Probatur tertio conclusio argumento ad hominem. In sententia Adversariorum gratia congrua est de prærequisitis ad agendum, & tamen illa non potest componi cum dissensu, vel cum negatione actionis: alioquin falleretur divina præscientia, quæ prævidit hominē in his occasionibus & circumstantiis infallibiliter consenturum; & eadē gratia simul esset congrua & incongrua, quod implicat: Ergo non est de ratione liberi arbitrii, ut possit omnibus ad agendum prærequisitis, possit non agere in sensu composito, seu negationem actionis cum illis componere.

108 Idem argumentum fieri potest de homine actu operante. Nam in instanti quo loquitur, ipsa locutione meâ jam existente, & reduplicatâ, impossibile est pro tunc actualis negatio locutionis; aliâs duo contradictoria possent esse simul, nimirum locutio & non locutio, & idem posset simul esse & non esse; & tamen pro illo tunc, locutio mea est libera, cum liberè loquar, ut supponimus: Ergo stat libertas locutionis pro aliquo tunc, pro quo tamen non est possibile oppositum, nimirum negatio locutionis; quia ad libertatem locutionis sufficit quod non locutio sit absolute possibilis: Ergo similiter stare poterit libertas amoris v. g. in voluntate ad amandum prædeterminata, quamvis cum tali prædeterminatione non possit conjungi negatio amoris quia ad libertatem amoris sufficit quod non amor sit absolute possibilis.

109 Confirmatur & magis illustratur hæc ratio alio exemplo aptissimo. Dicunt enim Philosophi partem substantialem, v. g. formam, etiam extra totum, esse verè potentem ad componendum: sed in quo quæso sensu? An ne quia extra totum sit possibilis ipsa actualis compositio: hoc sanè implicatorium est, cum actualis compositio, non extra, sed solum intra totum possibilis sit. Solum ergo voluit quod pars extra totum sit verè potens ad componendum, in hoc sensu, quod habeat quidem potentiam ad componendum, etiam in statu quo est extra totum, licet actualis compositio in illo statu nunquâ sit possibilis. Et si queratur quomodo hæc stare possint nempe potentia pro hoc statu, & quod extremum pro eodem statu possibile non sit? Respondetur ratione esse, quia ad hoc ut alicui insit pro aliquo statu seu duratione vera potentia ad aliquid, non requiritur quod illud, etiam pro illo statu seu duratione, sit possibile, sed sufficit quod sit possibile absolute: potentia enim non specificatur ab extremo possibili pro omni statu, sed ab extremo possibili absolute, ut patet manifestè in Deo: ipse namq; adhuc supposito decreto de non creando alio mundo, habet verè potentiam ad creandum alium mundum, quia alius mundus, licet supposito illo decreto possibilis non sit, est tamen possibilis absolute. Sic ergo pars, etiam in statu

A quo est extra totum, habet veram potentiam ad componendum, licet extra totum actualis compositio possibilis non sit, per hoc præcisè quod sit possibilis absolute. Similiter etiam voluntas ad amandum prædeterminata, est verè potens ad non amandum, non quia sub illo statu sit possibilis actualis positio non amoris, seu cum tali prædeterminatione conjungibilis (hoc enim implicat in sententia Thomistarum, quia cum illa sit ab extrinseco efficax, infallibilem habet nexum cum operatione) sed quia etiam, stante prædeterminatione ad amandum, negatio amoris est absolute possibilis.

Respondent Adversarii, negando Consequentiam, & paritatem: quia, inquit, in exemplis adductis de gratia congrua, & actuali locutione, impossibilitas alterius extremi provenit ex aliqua suppositione libera, & libertatis usum includente, vel supponente, ac proinde inducit solum necessitatem & impotentiam consequentem, & secundum quid: suppositio autem decreti prædeterminantis ad amorem, ex qua provenit pro illo tunc impossibilitas negationis amoris, libertatis usum non involvit, sed illum omninò antevertit; Unde sensus compositus ex illa descendens, inducit necessitatem antecedentem, libertati contrariam. Ita Suarez tomo i. de gratia prolog. i. cap. 6. num. 7. ubi inquit: *Distingui potest duplex sensus compositus, unus qui fit ex suppositione preveniente, alius qui ex subsequente; & quando necessitas est in sensu composito priori modo, per talem sensum compositum non salvatur libertas, quia illa suppositio inducit necessitatem simpliciter, & libertati contrariam, juxta doctrinam Anselmi. Quando vero suppositio est consequens, tunc optime accommodatur distinctio sensus compositi & divisi, quia necessitas in tali sensu composito non repugnat libertati.*

Sed hæc responsio & doctrina Adversariorum, facile impugnari potest. In primis enim fallum est quod decretum prædeterminans non involvat usum libertatis; licet enim illum non includat formaliter, includit tamen illum radicaliter, seu eminenter; quia, ut supra dictum est, tale decretum oritur ab efficacia infinita divine voluntatis, quæ, ut docet Augustinus, magis habet suam potestatem voluntates hominum, quam ipsi homines, & quæ in sententia D. Thomæ est prima radix & origo totius contingentie & libertatis creatæ. Si ergo sensus compositus, juxta Suarezem, non tollit libertatem, quando involvat usum liberi arbitrii, manifestum est sententiam compositum ex suppositione prædeterminationis descendente, libertati non magis obesse, quam sensum compositum provenientem à gratia congrua, vel ab ipsa libera operatione voluntatis creatæ: sicut enim in gratia congrua formaliter includitur consensus conditionatus voluntatis nostræ, scientiâ mediâ prævisus: ita & in gratia prædeterminante includitur radicaliter, eminenter, & causaliter; quia talis gratia est quidâ effluxus à primò libero, & à primâ radice libertatis radice procedit; undè licet non sit ut libera ut quod, & formaliter, est tamen libera ut quo, & causaliter; eoque ferè modo quodlibet dicitur vivens ut quo, quia est instrumentum generantis ad vitam communicandam.

Præterea fallum est quod supposito prædeterminationis physica, omninò, seu omnimodis, liberum nostræ voluntatis consentium antevertat, illudque adverbium, omninò, additur.

dicuntur a Suarez, loco citato, dum sententiam Thomae
 in libris referunt, ut aliquo colore possit illam
 supponere. Nam licet illam antecedat priorita-
 te naturæ & rationis, non tamen prioritate du-
 rationis & temporis: suppositio autem liberum
 naturæ voluntatis consensum solâ prioritate na-
 turæ antecedens, libertatem non tollit, sed cau-
 tate antecedens, libertatem non destruit, sed ædificat.
 Ratio est, quia prioritas naturæ est causalitatis &
 quæ prioritas naturæ conuenit causæ, respectu
 effectus; unde solùm conuenit causæ, respectu opera-
 tionis. Sicut ergo causa non destruit aut tollit
 effectum, sed illum causat & perficit; ita & sup-
 positio, solâ prioritate naturæ liberum nostræ
 voluntatis consensum antecedens, libertatem
 non tollit, sed causat, nec eam lædit, sed confer-
 uit. Unde etiam falsum est quod additur à Sua-
 re, omnem scilicet suppositionem antecedentem
 destrueret libertatem: illa enim quæ accom-
 modatur naturali modo agendi voluntatis, &
 quæ illam movet, & applicat sub indifferentia
 obiectiva iudicii, & relinquendo potestatem ad
 oppositum, solâque prioritate naturæ liberum
 nostræ voluntatis consensum antecedit (qualis
 est in sententia Thomistarum suppositio decreti
 prædeterminantis) libertati creatæ non præju-
 dicat, sed potius illam statuit & causat, & est
 consequens virtualiter aut æquivalenter, ut in-
 fra laus exponemus, impugnano secundum
 fundamentum aduersæ sententiæ. Unde sic

§. II.

Cujusdam Recentioris argumenta solvuntur.

Ranciscus Annatus in libro quem pro defen-
 sione scientiæ medicæ edidit, disp. 1. cap. 6. §. 3.
 pluribus argumentis suadere conatur, esse de ra-
 tione liberi agentis, positum omnibus ad agen-
 dum prærequisitis, posse non agere in sensu
 composito, seu negationem actionis cum illis
 conjugere.

Primo sic arguit: Liberum agens, quatenus
 tale est, suppositis ad agendum prærequisitis,
 potest agere in sensu composito: Ergo & non a-
 gere, etiam in sensu composito. Probatur Con-
 sequentia ex communi sensu Auctorum, qui
 cum dicunt illud esse liberum agens, quod po-
 test agere & non agere, utrumque sine dubio e-
 odem modo usurpant, & eodem modo posse pu-
 tant: Ergo si agens liberum, positum prærequisi-
 tis ad agendum, possit agere in sensu composito,
 poterit etiam eodem modo non agere.

Confirmat hoc argumentum: Quia potentia
 illa liberi agentis, est potentia dominativa, quâ
 dicitur illi optio actionis & non actionis: ut au-
 tem in illo sit perfectum dominium, debet posse
 conjugere non actionem cum illis circumstan-
 tiis cum quibus conjugit actionem, alioquin
 non conjugit ex dominio, sed ex necessitate.

Secundo, Agere agentis liberi, est agens libe-
 rum componere cum prærequisitis ad agendum
 ipsam actionem: Ergo agens liberum posse non
 agere, idem est ac posse absolutè non compone-
 re actionem suam cum prærequisitis ad agendû.
 Rursus agens liberum componere suam actionem
 cum prærequisitis ad agendû, ex Didaco, est fa-
 cere ut pro eodem instanti temporis simul sint in
 libero arbitrio, & prærequisita ad actionem, &
 ipsa actio: Atqui agens liberum potest absolutè
 loquendo non componere suam actionem cum
 prærequisitis ad agendum: Ergo absolutè loquẽ-
 do facere potest, ut pro eodem instanti temporis

A sint prærequisita, & non sit actio. Denique pro
 eodem instanti temporis esse prærequisita ad a-
 gendum in libero arbitrio, & non esse actionem,
 est componi non actionem cum prærequisitis ad
 agendum: Sed agens liberum, absolutè loquẽ-
 do, primum potest. Ergo & secundum: Hoc au-
 tem est posse non agere in sensu composito, si-
 gnificant compositionem non actionis cum
 prærequisitis ad agendum: Hoc igitur potest a-
 gens liberum, & quæcunque necessitas impedit
 ne hoc possit, impedit ne sit liberum.

Tertiò, Agens liberum debet hoc posse ad
 quod aliquando tenetur: Sed tenetur aliquando
 componere non actionem cum prærequisitis om-
 nibus ad agendum: Ergo debet hoc posse. Ma-
 jor est certa, quia ad impossibile nemo tenetur:
 Minor verò probatur. Quando aliquis peccat,
 tenetur componere negationem peccati cum
 prærequisitis ad agendum, quia componere non
 peccatum cum prærequisitis ad agendum, non
 est aliud quàm facere ut eodem instanti quo
 sunt illa prærequisita, sit etiam non peccatum,
 seu non sit peccatum: Atqui homo tenetur face-
 re ut pro eodem instanti in quo sunt prærequisi-
 ta ad peccandum, non sit peccatum, alioquin
 non peccaret in eodem instanti: Ergo homo te-
 netur componere non peccatum, seu negatio-
 nem peccati, cum prærequisitis ad peccandum.

Quartò, Hoc quod est non agere, positum in
 definitione liberi agentis, aliter dicitur in sacris
 C litteris & Conciliis, Renuere, abjicere, dissentire, re-
 sistere. Quibus aperte significatur, esse in potestate
 libera agentis, componere cum prærequisitis
 ad agendum ipsum non agere: quid enim est
 quæto dissentire, nisi dissentium ponere? Est au-
 tem de ratione dissensus, ut ponatur pro eodem
 instanti pro quo quis movetur, & incitatur ad
 consensum: nemo enim dissentire dicitur, ante-
 quam moveatur, neque postquam motus fuit, &
 obtemperavit motioni: Ergo posse dissentire,
 est posse ponere dissensum, pro eo instanti quo
 est motio, atque adeo componere dissensum
 cum motione.

Quintò, Exigimus ab Adversariis, ut distin-
 ctionis alterum membrum exponant, cum vo-
 luntatem quam negant positam ad agendum præ-
 requisitis posse non agere in sensu composito,
 dicunt tamen posse non agere in sensu diviso:
 Quid, inquam, est voluntatem posse non agere
 in sensu diviso? nempe sumendum est opposi-
 tum ejus quod est posse non agere in sensu com-
 posito, distinctionum enim membra debent esse
 opposita. Et quia posse non agere in sensu com-
 posito, est facere posse ut pro eodem instanti
 temporis, simul sint prærequisita, & non actio;
 consequenter posse non agere in sensu diviso,
 non erit aliud quàm facere posse ut pro alio in-
 stanti temporis quo non sunt prærequisita, sit
 non actio. Atque ita definitio liberi agentis ha-
 bebunt hunc sensum; agens liberum est illud quod
 habet potestatem agendi pro tempore quo sunt
 prærequisita ad agendum, & simul habet etiam
 potestatem non agendi, sed pro tempore quo illa
 non erunt. Quasi verò sit ullum agens tam ne-
 cessarium de quo nõ liceat hoc ipsum affirmare;
 videlicet illius potentiâ agendi, quæ cum prære-
 quisitis ponit actionem, esse etiam potentiâ non a-
 gendi, pro tempore quo prærequisita deerunt.

Denique, Agens liberum, positum omnibus ad
 agendum prærequisitis, propriè, simpliciter, &
 absolutè dicitur potens ad non agendum: Sed
 non

non potest taliter denominari, nisi possit negationem actionis cum illis componere: Ergo &c. Minor probatur, nam potentia conjuncta cum sui effectus impossibilitate, non sufficit ad tribuendam denominationem simpliciter & absolute potentis: Ergo si positus omnibus ad agendum prerequisiteis, negatio actionis sit impossibilis, non potest agens liberum, positus omnibus ad agendum prerequisiteis, proprie simpliciter, & absolute dici potens ad non agendum.

120 Hæc sunt præcipua P. Annati argumenta quæ (ut consideranti patebit) æquè militent contra gratiam congruam, quam ille admittit, quàm contra decretum prædeterminans, & gratiam de se efficacem, quam docent Thomistæ. Nam positâ gratiâ illa congruâ, quæ est de prerequisiteis ad agendum, implicat de facto poni dissensum, & negationem actionis cum illa componi; alioqui, ut supra dicebamus, falleretur divina præscientia, & eadem gratia simul esset congrua & incongrua. Idem etiam patet in prædestinatione, & in dono perseverantiæ, & confirmationis in gratia, quæ libertatem non destruant, & tamen non possunt cum peccato & damnatione componi. Unde D. Thomas quæst. 23. de verit. art. 5. ad 3. *Non enim ista sunt impossibilia: Deus vult istum salvari, & iste potest damnari: sed ista sunt impossibilia, Deus vult istum salvari, & iste damnatur.* Idem docet Augustinus cap. 12. libri de corrept. & gratia, ubi agens de perseverantiæ dono quod electi ex meritis Christi recipiunt, dicit illud donum esse tale, *ut non solum sine illo perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint.* Quod idem est ac cum tali dono non perseverantiam non posse componi. Unde cap. 6. libri de bono persever. loquens de eodem dono: *Quomodo (inquit) potest amitti, per quod fit ut non amittatur quod posuit amitti.* Id etiam ex Adversariis aperte præhæretur Petavius tomo 1. libri 9. cap. 7. his verbis: *Illud quod per Christi merita tribuitur donum, non solum dat posse si velint, sed etiam velle quod possunt; & est tale ut eo dato non nisi perseverantes sint, id est, ut certo, & quod in scholis dicitur, infallibiliter perseverent, tamen si libere gratiæ illi donoque consentiant, non necessario, sed ita ut dissentire possint, si velint, quod Tridentina fuisse Synodus, quamvis ut non dissentire velint, eodem illo perseverantiæ dono persequitur.* Ergo ex confessione ipsorum Adversariorum, ad libertatem non requiritur ut negatio actionis cum omnibus ad agendum prerequisiteis possit componi. Quod magis patebit ex solutione argumentorū.

121 Ad primum ergo distinguo Antecedens: liberum agens, suppositis ad agendum prerequisiteis ex parte potentia & actus primi, potest agere in sensu composito, concedo Antecedens: prerequisiteis ex parte applicationis potentia, & actus secundi, nego Antecedens: his enim positus, liberum agens proprie loquendo non potest agere, sed de facto agit, & est in exercitio actuali suæ libertatis; unde implicat, quod cum illis negationem actionis componat, aliàs simul ageret & non ageret. Itaque in sententia Thomistarum, prerequisiteis ad agendum sunt in duplici differentia: quædam enim tenent ex parte potentia & actus primi, ut habitus, virtutes operative, & auxilia sufficientia; & hæc, cum constituent solum principium habituale operationis, possunt indifferentem cum actione vel non actione componi: alia se tenent ex parte applicationis potentia, & se habent per modum

A reductivi de actu primo ad secundum; & ista, cum constituent principium actuale operationis, non possunt ab ea separari, nec cum illis negatione componi. Quando verò dicitur arguens, quod Auctores in illa definitione liberebus ad agendum prerequisiteis quod potest omnino potest, eodem modo, & in eodem sensu utatur: verum est si per ly prerequisiteis, intelligatur ea quæ prerequisiteis, intelligatur actus primi: secus autem si designentur ea quæ solum prerequisiteis ex parte applicationis potentia: his enim positus liberum agens non potest agere vel non agere, sed de facto agit, retinendo tamen potentiam ad non agendum, seu ad non continuandam actionem quam elicit. Unde

B Ad confirmationem, similiter dicendum est, quod potentia liberi agentis in actu primo considerati, & ut liberi libertate tantum potentia, est potentia dominativa, quæ datur illi optionis & non actionis; potentia verò liberi agentis in actu secundo, non habet dominium illud potentiale, sed actuale, quia actu eligi operari, retinendo potentiam ad non agendum, seu ad non continuandam actionem; & hoc secundum dominium est multo perfectius quàm procedens, quia illud includit defectum potentialitatis, & carentiæ seu suspensionis actus, quoslibet caret: unde hoc reperitur in Deo formaliter, aliud verò solum eminenter.

Ad secundum in primis respondeo, Antecedens, prout jacet, non esse verum. Nam falsum est quod agere agentis liberi, sit agens liberum componere cum prerequisiteis ad agendum ipsam actionem; hoc enim convenit etiam agenti necessario, ut patet.

Secundo, hoc dato & non concesso, non valet Consequentia, quia ad hoc ut agens liberum possit non agere, non requiritur quod possit non componere positive actionem suam cum prerequisiteis ad agendum prioritate naturæ, sed sufficit quod possit illam non componere negative, quod potest præstare, etiam quando illa prerequisiteis non sunt.

Tertio, distinguo Majorem secundi argumenti. Agens liberum componere suam actionem cum prerequisiteis ad agendum, est facere ut pro eodem instanti temporis simul sint in libero arbitrio prerequisiteis ad actionem, & ipsa actionem eodem instanti temporis formaliter, concedo in eodem instanti temporis materialiter, nego. Solutio patebit ex istarum dicendis.

Quarto, Minor ejusdem argumenti, quæ allerit quod agens liberum potest absolute loquendo non componere actionem suam cum prerequisiteis ad agendum, falsa est, si per ly prerequisiteis, intelligantur ea quæ prerequisiteis ad agendum, & quæ actionem solâ prioritate naturæ & causalitatis antecedunt, ut constat ex supra dictis.

Denique, ut ostendatur hoc argumentum esse pure sophisticum, illud in Adversarium retorqueo, hoc modo. Agere agentis liberi est, agens liberum componere ipsam actionem, non solum cum prerequisiteis, sed etiam cum concomitantibus, inter quæ est concursus Dei simulaneus in ejus sententia: Ergo agens liberum posse non agere, idem est ac illud posse absolute non componere actionem suam cum concursu Dei simulaneo, & aliis actionem concomitantibus: & cū ea indissolubiler connexis: Sed posse componere actionem

mem sitam eua' concursu Dei simultaneo, & aliis actionem concomitantibus, est posse cum illis componere negationem actionis: Ergo agens liberum posse non agere, idem est ac illud posse componere negationem actionis cum concursu Dei simultaneo, & aliis actionem concomitantibus, & cum ea inseparabiliter connexis, quod tamen manifestam implicat contradictionem.

Item prædestinatum salvari, est illum componere salutem cum prædestinatione: Ergo illum posse non salvari, idem est ac illum posse absolute non componere salutem cum prædestinatione: Sed posse non componere salutem cum prædestinatione, est posse cum illa componere negationem salutis: Ergo prædestinatum posse non salvari, est illum posse componere cum prædestinatione negationem salutis: quod tamē esse impossibile docet D. Thomas supra relatus, & D. Bonaventura infra referendus. Sicut ergo hæc argumenta purè sophistica sunt, ut patet, ita illud quod ab Adversario proponitur, quod neque vi materia, neque vi formæ concludat.

Ad tertium concessa Majori, nego Minorem, ad cuius probationem, nego Antecedens: Ad probationem in contrarium, distingo Majorem. Componere non peccatum cum prærequisitis ad agendum, non est aliud quam facere ut in eodem instanti quo sunt illa prærequisita, sit non peccatum: in eodem instanti formaliter, concedo Majorem: in eodem instanti materialiter, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur: Posse componere unum cum alio, non est solum posse facere quod existat unum in eadem duratione materialiter sumpta in qua existit aliud, sed insuper requiritur quod illa duratio utriusque extremi coexistentiam mensuret, aut mensurata possit. Quamvis enim iustus v.g. in eodem instanti in quo habet gratiam sanctificantem, possit pro tunc peccare lethali, quia gratia sanctificans, præcisè sumpta, & ut non est associata dono confirmationis, non tollit potestatem ad peccandum; nihilominus idē iustus qui potest peccare in illo instanti, non potest coponere gratiam cū peccato lethali: quia licet possit punire illud in eo instanti in quo gratia existit, non tamē prout in eo existit gratia, & prout formaliter & reduplicativè ejus præsentiam & existentiam mensurat, sed tantum prout prædictū in hunc habet quod mensuraret in exercitio peccatum, si tunc haberet. Item licet ille qui elicit actum amoris, in eodē instanti materialiter sumpto possit non amare, quia liberè amat, non tamen in eodem instanti formaliter: implicat enim quod idem instans coexistentiam amoris & non amoris simul mensuret; alioqui idem posset simul esse & non esse, & contradictoria de eodem simul verificari. Idem cum proportionem dicendum est de promotione ad actum amoris, quæ est in eodem instanti temporis & durationis cum illa, cum quæ solâ prioritate naturæ & causalitatis antecedit: licet enim voluntas in eodem instanti in quo est præmota ad actum amoris, possit ponere dissentium seu carentiam amoris, non tamē potest dissentire, seu non amare in sensu composito quia nō potest talem dissentium seu carentiam amoris ponere in eodē instanti formaliter sumpto, & quatenus formaliter & reduplicativè mensurat promotionem & amorem qui actu à voluntate producit, sed solum in eodem instanti materialiter sumpto, & prout abstrahit ab hoc

A quod ille amor sit productus vel non. Videantur Salmanticenses tomo 1. in 1. p. tract. 4. disp. 10. dub. 5. §. 6.

Ad quartum nego quod quando in Tridentino definitur liberum arbitrium motum & excitatum à Deo posse dissentire, significetur per hoc, esse in potestate liberi arbitrii componere ipsum non agere cum prærequisitis ad agendum. Ad probationem in contrarium, dicendum est, de ratione quidem dissensus actualis, & actu positi, esse ut existat in eodem instanti formaliter pro quo quis movetur & incitatur ad consensum: hoc tamen non esse de ratione dissensus solum possibilis, aut ponibilis, de quo solum loquitur Tridentinum in illo canone 4. sess. 6. Hic enim solum perit, quod possit existere in eodem instanti materialiter sumpto, in quo existit motio. Nā (ut supra ostendimus) ut alicui insit pro aliquo statu seu duratione vera potentia ad aliquid, nō requiritur quod illud etiam pro illo statu seu duratione sit possibile, sed sufficit quod sit possibile absolute.

Ad quintum jam patet solutio, constat enim ex dictis, membra hujus distinctionis, *In sensu composito, & diviso*, esse inter se opposita, nō eo modo quo contendit arguens: ita ut posse non agere in sensu composito, sit posse facere ut pro eodē instanti temporis simul sint prærequisita, & non actio. Et posse non agere in sensu diviso, sit posse facere ut pro alio instanti temporis quo non sunt prærequisita, sit nō actio (hic enim sensus Calvinisticus est, non Thomisticus, ut art. 4. ostendimus) sed modo jâ explicato, ita ut posse non agere in sensu composito, sit negatione actionis posse in eodē instanti formaliter sumpto cū prærequisitis ad agendum coexistere. Posse verò non agere in sensu diviso, sit illā posse existere in eodē instanti, non formaliter, sed materialiter considerato.

Ad ultimum concedo Majorem, & nego Minorem: ad cuius probationem, distingo Antecedens. Potentia conjuncta cum sui effectus impossibilitate, non sufficit ad tribuendam denominationem simpliciter & absolute potentis, si talis impossibilitas sit absoluta, & ex natura rei procedens, concedo Antecedens. Si sit solum pro aliquo statu aut duratione, & ratione alicujus suppositionis descendens à libertate, vel à prima ejus origine & radice, nego Antecedens, & Consequentiam. Solutio patet ex supra dictis: nam (ut supra arguebamus) Deus adhuc supposito decreto de non creando alio mundo, simpliciter & absolute denominatur potens ad creandum alium mundum, quia licet alius mundus, supposito illo decreto, possibilis non sit, est tamē possibilis absolute. Pars, etiam in statu quo est extra totum, habet veram potentiam ad componendum, per hoc præcisè quod compositio sit possibilis absolute, licet extra totum actualis compositio possibilis non sit. Et prædestinatus verè potest damnari, licet actualis damnatio nunquam possit cum prædestinatione conjungi. Unde D. Bonaventura in 1. dist. 40. quaest. 2. ad 1.

Quando alicui debetur locus secundum prædestinationem divinam, potest quidem cadere, & locum perdere, & alius qui non est prædestinatus potest locum acquirere, & tamen nunquam hoc evenire. Et D. Thomas hic art. 6. ad 2. *Licet sit possibile eum qui est prædestinatus mori in peccato mortali, secundum se consideratum* (id est ab intrinseca indifferentia causæ proximæ, etiam stante illa suppositione) *tamen hoc est impossibile, posito* (prout scilicet ponitur) *eum*

eum

eum esse prædestinatum. Unde non sequitur quod prædestinatio falli possit.

ARTICULUS VII.

An omnis suppositio antecedens, seu ex libera nostræ voluntatis electione non descendens, destruat arbitrii libertatem?

Hunc articulum jungimus præcedenti, ut secundam Adversariorum fundamentum convellamus, & mentem ac doctrinam Anselmi, quæ illi maxime ab utuntur in hac materia, elucidemus, ac exponamus. Unde fit

§. I.

Pars negativa statuitur, & testimonis Conciliorum & SS. Patrum firmatur.

Deo igitur: Omnis suppositio antecedens, seu ex libera nostræ voluntatis electione non descendens, non destruit libertatem.

129 Probatur primò conclusio ex Concilio Coloniensi in Enchir. Christianæ institutionis de sacr. pœnit. ubi sic habetur: *Duplex est necessitas: una absoluta quam vocamus necessitatem consequentis: veluti necesse est Deum esse, Deum unum esse, hominem esse animal rationale, mortale, nam hæc aliter se habere nequaquam possunt. Alia est necessitas consequentiæ, quæ necessario evenire dicimus non quæ suâ naturâ necessaria sunt, sed necessario sequuntur, propter præcedentes causas &c.* Et hæc distinctione ibidem conciliat libertatem cum divina præscientiâ: unde ex hoc loco efficax argumentum desumitur ad probandum omnem suppositionem antecedentem non destrueret libertatem. Necessitas enim quæ est ex causis præcedentibus, oritur à suppositione antecedente, ut manifestum est: Sed necessitas orta ex causis præcedentibus non semper destruit libertatem: Ergo neque necessitas proveniens à suppositione antecedente. Major patet, Minor verò sic ostenditur. Juxta Concilium, necessitas orta ex causis præcedentibus, est necessitas consequentiæ tantum, & non consequentis, ut constat ex verbis relatis: Sed necessitas quæ est tantum consequentiæ, & non consequentis, non præjudicat libertati, ut ibidem docet Cone. lum, & consentiunt omnes Theologi & Canonistæ, ut constat ex canone Nabuchodonosor, alias ysisira, §. quamvis, 23. quæst. 4. & ex Glossa ibidem: Ergo necessitas orta ex causis præcedentibus, non semper destruit libertatem.

130 Probatur secundo conclusio ex Anselmo, cui potissimum in hac materia confidunt Adversarii. Nam Sanctus ille in libro de concordia libertatis cap. 7. in principio docet scientiam Dei esse causam rerum, & probat hæc ratione quæ etiam utitur Magister in 1. dist. 38. *Si Deus à rebus habet scientiam, sequitur quod illa prius sint quàm ejus scientia, & sic à Deo non sint à quo nequeunt esse nisi per ejus scientiam.* Item cap. 10. ejusdem libri, agens de concordia præscientiæ & prædestinationis cum libero arbitrio, ait: *Quamvis suâ voluntas utatur potestate, nihil tamen facit, quod Deus non faciat in bonis suâ gratiâ.* Ex quibus locis sic arguo. Divina scientia, juxta Anselmum, est causa futurationis rerum, & gratia boni usus liberi arbitrii, seu determinationis liberi arbitrii ad bonum: quia (inquit) nihil facit voluntas, quod Deus non faciat in bonis suâ gratiâ: voluntas autem bene utitur libero ar-

bitrio, & ad bonum se determinat: Ergo illum bonum usum & talem determinationem facit Deus in nobis suâ gratiâ: Sed omnis causa est prior saltem naturâ & causalitate suo effectui, ut docent Philosophi, & lumine naturali notum est: Ergo ex Anselmo scientia Dei est suppositio antecedens, respectu futurationis rerum, & gratia respectu boni usus & determinationis liberi arbitrii: Sed nec Dei præscientia, nec divina gratia, tollunt vel laedunt libertatem & contingentiam rerum, ut est certum de fide, & toto illo opusculo docet Anselmus: Ergo ex doctrina Anselmi, falsum est quod omnis suppositio antecedens, & ex libera nostræ voluntatis electione non descendens, destruat arbitrii libertatem.

Confirmatur: Idem Sanctus cap. 3. ejusdem libri sic habet: *Quoniam enim quod Deus vult non potest non esse, si Deus vult voluntatem humanam nullâ cogi vel prohiberi necessitate ad volendum, vel non volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est voluntatem esse liberam, & esse quod vult.* Quibus verbis aperte docet voluntatem divinam, ratione infinite efficacis quæ pollet, causare substantiam & modum libertatis in nostris operationibus, & efficere quod voluntas creat infallibiliter simul & liberè operetur, & consequenter dari aliquam suppositionem antecedentem, quæ non tollit, sed causat infallibiliter libertatem, & quæ necessitatem solum consequentiæ & non consequentis inducit.

Probatur tertio ex D. Thoma 1. p. quæst. 19. art. 8. ubi tertio loco hoc sibi argumentum objicit. *Illud quod habet necessitatem ex priori, est necessarium absolute: sed res create à Deo, comparantur ad voluntatem divinam, sicut ad aliquid prius à quo habent necessitatem: Sequitur ergo quod omne quod Deus vult sit necessarium absolute.* Ecce ipsissime Adversariorum fundamentum, cui sic respondet. *Ad Tertium dicendum quod posteriora habent necessitatem juxta modum priorum: unde & ea quæ sunt à voluntate divina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere, scilicet vel absolute, vel conditionalem tantum, & sic non omnia sunt necessaria absolute.* Quibus verbis S. Doctor duo docet quæ Adversariorum doctrinæ aperte repugnant. Primum est, res omnes creatas, & consequenter actus liberos nostræ voluntatis, quæritique aliquid creatum sunt, comparari ad voluntatem divinam ut ad aliquid prius, & in eam reduci tanquam in primam & universalissimam causam. Secundum est, quod quidquid habet necessitatem ab aliquo priori, non est necessarium absolute. Quia (inquit) *Posteriora habent necessitatem juxta modum priorum.* Ex quo inferri aliqua habere à voluntate divina necessitatem absolutam, ut Solem oriri, ignem calefacere &c. Alia verò hypotheticam tantum, & conditionalem: ut prædestinatum salvari, præventum gratiæ efficaci converti &c. Ergo falsum est, quod omnis suppositio antecedens, & de libera nostræ voluntatis electione non descendens, tollat libertatem, & necessitatem antecedentem, seu absolutam inducat.

Confirmatur: D. Thomas ibidem sibi objicit aliud argumentum, quod etiam communi nobis opponunt Adversarii. *Omnis causa quæ potest impediri (seu cui non potest resisti) ex necessitate suum effectum producitur: sed voluntas Dei non potest impediri, nec resisti: dicit enim apostolus ad Rom. 9. Voluntati enim ejus quis resistit?* Ergo